

Тетяна Пожар
(Суми, Україна)

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: ЗМІНИ І НОВОВВЕДЕННЯ

На сьогоднішній день в умовах активної інтеграції України до європейської спільноти і підвищення інтересу західних інвесторів вітчизняні підприємства мають більше можливостей виходу на міжнародні ринки. Для ефективного залучення інвестицій підприємствам необхідно представляти фінансові результати своєї діяльності згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності. Впровадження цих стандартів дозволяє вдосконалювати внутрішню систему управління підприємством за рахунок використання єдиних методик обліку, а також підвищувати конкурентоспроможність підприємства за рахунок забезпечення надійною та прозорою інформацією зацікавлених користувачів. Тому перехід українських підприємств на Міжнародні стандарти фінансової звітності, їх кваліфіковане тлумачення та використання є надзвичайно актуальним і важливим завданням сьогодення.

Питаннями відповідності національної звітності міжнародним вимогам і стандартам займалися багато провідних науковців, зокрема Ю. В. Борисейко, Ф. Ф. Бутинець, В. І. Воськало, Р. М. Іванчук, О. А. Іванчук, В. М. Костюченко, Н. В. Секіріна, Н. М. Ткаченко та інші.

У багатьох європейських країнах хвиля переходу на МСФЗ вже минула, в Україні ж ця робота ще триває. Міністерство фінансів поступово вносить зміни до Національних стандартів, наближуючи їх до міжнародних. Тобто перші складні кроки переходу вже були здійснені, проте існує ще досить багато відкритих питань, задля вирішення яких було затверджено нову редакцію Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Цей документ впроваджений Міністерством фінансів України відповідно до наказу від 07.02.2013 р. № 73 «Про

затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28.02.2013 р. за № 336/22868.

Відповідно до даного розпорядчого документу втратив свою чинність наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. №87 «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку», зареєстрований в Міністерстві юстиції 21.06.1999 р. за № 391/3684 (зі змінами), що включав такі положення:

- П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- П(С)БО 2 «Баланс»;
- П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати»;
- П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів»;
- П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал».

Особливу увагу необхідно звернути на те, що на даний момент не скасовано Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2000 р. № 302 «Про Примітки до річної фінансової звітності». Тобто залишається чинною «стара» форма Приміток.

Таким чином, починаючи зі звітності за I квартал 2013 року і в наступних звітних періодах юридичні особи (крім банків та бюджетних установ) зобов'язані подавати фінансову звітність, застосовуючи нові форми фінансової звітності, визначені Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності», а саме:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи);
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим або непрямим методом);
- Звіт про власний капітал.

Розглянемо детальніше кожен з цих звітів.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [5]. Форма балансу наведена у додатку 1 до НП(С)БО 1. Такий баланс складають юридичні особи – суб'єкти великого та середнього

підприємництва.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Відповідно до ст. 13 Закону про бухгалтерський облік усі підприємства складають баланс станом на кінець останнього дня звітного періоду – року або кварталу.

На сьогодні немає окремого П(С)БО, що регулювало би порядок складання балансу та зміст його окремих статей. НП(С)БО 1, по суті, регулює лише загальні положення щодо змісту балансу та визначає його форму. Тому, під час складання фінансової звітності, в тому числі балансу необхідно керуватися наступними законодавчими актами:

- Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433;

- Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476, що містять формули, які дозволяють перевірити взаємозв'язок даних рядків балансу.

Загальні підходи до побудови балансу збереглися. Як і раніше він містить 2 основних частини – актив і пасив, в яких відображаються відповідно до економічного змісту активи, зобов'язання та власний капітал підприємства. Для кожного розділу балансу передбачено мінімальний перелік статей, які підприємство повинно відображати. У разі необхідності є можливість додавати статті із збереженням їх назви і коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, наведених у додатку 3 НП(С)БО. Таким чином форма балансу стала меншою, а коди рядків тепер складаються з чотирьох знаків.

Актив балансу складається з трьох основних розділів:

- 1) Необоротні активи;
- 2) Оборотні активи;
- 3) Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Складаючи баланс, обов'язково слід правильно поділяти всі активи

підприємства на оборотні та необоротні. До оборотних активів відповідно до п. 3 розділу I НП(С)БО 1 належать гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати балансу [5]. Активи, що не є оборотними, належать до необоротних активів.

Помилкою є відображення у складі оборотних активів дебіторської заборгованості, погашення якої не очікується протягом року з дати балансу. Така заборгованість вважається довгостроковою, тому її потрібно відображати у складі необоротних активів.

Також зауважимо, що витрати майбутніх періодів у повному обсязі включено у розділ «Оборотні активи».

Необоротні активи, утримувані для продажу класифікуються у складі оборотних активів тоді, коли є висока ймовірність їх продажу протягом року з дати балансу.

Пасив включає 4 розділи:

- 1) Власний капітал;
- 2) Довгострокові зобов'язання і забезпечення;
- 3) Поточні зобов'язання і забезпечення;
- 4) Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття.

Зазнав нововведень розділ I пасиву. Так, змінено назву статті «Статутний капітал» на «Зареєстрований (пайовий) капітал», за якою відображається сума статутного або пайового капіталу відповідно до зареєстрованих установчих документів. Також виокремлено статтю балансу «Капітал у дооцінках», що дозволить забезпечити взаємозв'язок з розділом 2 «Сукупний дохід» звіту про фінансові результати.

Деяко змінилися назви розділів II та III, які за новим балансом визначаються як «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» та «Поточні зобов'язання і забезпечення» відповідно.

Цільове фінансування у повному обсязі включено до розділу II

«Довгострокові зобов'язання і забезпечення».

Доходи майбутніх періодів зараз відображаються у розділі III «Поточні зобов'язання і забезпечення».

Також спостерігаємо появу розділу «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття», що є логічним в зв'язку з тим, що в активі є розділ «Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття».

Звіт про фінансові результати отримав з 2013 року додаткову назву – Звіт про сукупний дохід. Він є частиною як квартальної, так і річної звітності підприємств, які повинні подавати фінансову звітність згідно з вимогами НП(С)БО 1. Звіт складають наростаючим підсумком з початку звітного року. Його показники зазначають у тисячах гривень без десяткового знака, крім розділу IV звіту, грошові показники якого наводять у гривнях з копійками.

Форма складається із чотирьох розділів:

1) розділ I «Фінансові результати», в якому скорочено кількість статей, які розшифровують порядок формування валового прибутку;

2) розділ II «Сукупний дохід», який містить інформацію стосовно дооцінки необоротних активів, фінансових інструментів, накопичених курсових різниць, частки іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств, іншого доходу, податку на прибуток, пов'язаного з іншим сукупним доходом. Цей розділ є новим у звіті;

3) розділ III «Елементи операційних витрат» залишився без змін;

4) розділ IV «Розрахунок показників прибутковості акцій», який теж не зазнав змін.

Необхідно відзначити що відповідно до НП(С)БО 1 у звіті не повинна окремо виділятися надзвичайна діяльність, тобто статті «Надзвичайні доходи» та «Надзвичайні витрати» вилучено. Витрати, які раніше визнавалися надзвичайними, мають знайти своє відображення у складі інших витрат.

В цілому, аналізуючи нововведення, внесені до форми звіту про фінансовий стан, визначено згортання статей фінансової звітності, що зменшує

її аналітичність для користувачів при прийнятті рішень. У зв'язку з чим, поступово втрачається корисність інформації, що надає фінансова звітність для користувачів, які мають доступ виключно до неї, оскільки лише фінансова звітність підприємства не є комерційною таємницею, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1, с. 40].

У Звіті про рух грошових коштів розгорнуто наводяться суми надходжень та видатків коштів підприємства, що виникають як результат операційної, інвестиційної та фінансової діяльності протягом звітного періоду.

При складанні фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання звіту про рух грошових коштів за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту.

Негрошові операції (отримання активів шляхом фінансової оренди, бартерні операції, придбання активів шляхом емісії акцій тощо) не включаються до звіту про рух грошових коштів.

Загалом, аналізуючи структуру звіту про рух грошових коштів, можна сказати, що вона не зазнала суттєвих змін з позицій її складання. Так, за непрямим методом ця звітність формувалася в період з 1999 до 2010 року, останнім часом застосовувався прямий метод, який є більш простим.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду [5]. Тобто в звіті розшифровуються зміни, що відбулися протягом року в розділі I пасиву балансу, – показники цього розділу балансу повністю повторюються.

Водночас додаткові рядки, якими можна деталізувати складові власного капіталу в балансі, зокрема емісійний дохід та накопичені курсові різниці відобразити у звіті про власний капітал вже неможливо. Щодо змін у власному капіталі спостерігаємо наступне: у частині додаткового капіталу – переоцінка необоротних активів показується узагальнено як інший сукупний дохід; а списання невідшкодованих збитків та безкоштовно отриманих активів відображаються у складі інших змін [2, с. 179].

Отже, фінансова звітність є основним джерелом інформації при

проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. У фінансових звітах відображуються як фінансовий стан підприємства, так і результати його фінансово-господарської діяльності. Для прийняття економічних рішень, особливо при виході на міжнародні ринки, фінансовим аналітикам потрібна інформація про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, тому використання положень НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» дозволить надавати звітність відповідно до міжнародних стандартів, що в свою чергу сприятиме розширенню кола закордонних інвесторів.

Література:

1. Борисейко Ю. В. Нові форми фінансової звітності: переваги і недоліки / Ю. В. Борисейко // Вісник ЖДТУ. –2013. –№ 1 (63). – С. 39-41.
2. Воськало В.І., Воськало Н. М.Зміни у фінансовій звітності: підвищення якості та гармонізація із міжнародними стандартами / В. І. Воськало, Н. М. Воськало // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.10. – С. 175-180.
3. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.auditcnt.com.ua/news/view_news.php?id=429
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності,затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.auditcnt.com.ua/news/view_news.php?id=399
5. Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку1«Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>